

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور (۵۳):
بررسی سهم قوه قضائیه از بودجه عمومی دولت
از حیث رعایت سیاست کلی برنامه هفتم

محمد برزگر خسروی^۱، امیرحسین بامتی طوسی^۲، احمد حکیم‌جوادی^۳

مشخصات لایحه

دوره یازدهم - سال سوم

شماره ثبت:

۸۶۰

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۸۷۵۲

تاریخ انتشار:

۱۴۰۱/۱۱/۱۱

مقدمه

لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور در حالی در مجلس شورای اسلامی در حال رسیدگی است که بودجه قوه قضائیه متناظر با آنچه در قانون برنامه ششم توسعه و سیاست‌های کلی برنامه هفتم آمده است، ارزیابی نمی‌شود. در همین راستا، ضمن اشاره به سیر سیاست‌های کلی و قوانین مرتبط، پیشنهادهایی برای درج در لایحه بودجه ارائه می‌گردد.

اظهار نظر کارشناسی

۱. در تاریخ ۱۳۸۱/۷/۲۸ سیاست‌های کلی قضایی از طرف مقام معظم رهبری ابلاغ گردید که بند «۱۲» آن بدین شرح است: «تأمین نیازهای قوه قضائیه در زمینه‌های مالی، تشکیلاتی و استخدامی با توجه به اصول (۱۵۶)، (۱۵۷) و (۱۵۸) قانون اساسی».

۲. سیاست کلی قضایی پنج‌ساله در تاریخ ۱۳۸۸/۹/۲ ابلاغ گردید که در بند «۸» آن به تأمین بودجه قوه قضائیه اشاره شده بود. در این بند بر ضرورت تأمین بودجه متناسب با وظایف و مأموریت‌های محوله خصوصاً در اجرای برنامه‌های جهشی با زمان‌بندی مناسب تأکید گردید.

۳. مطابق با ماده (۱۱۹) قانون برنامه ششم توسعه کشور^۴ دولت مکلف گردید که طی سنوات اجرای برنامه ششم توسعه، ۲/۹ درصد از منابع بودجه عمومی هر سال را به قوه قضائیه و سازمان‌های وابسته تخصیص دهد.

۴. سیاست‌های کلی برنامه پنج‌ساله هفتم در تاریخ ۱۴۰۱/۶/۲۰ از سوی مقام معظم رهبری ابلاغ گردید. بند «۲۶» این سیاست، تحت عنوان «اداری، حقوقی و قضایی» است که در آن به ۲۳ حکم اشاره شده است. چهار مورد از این موارد، به‌طور مستقیم در خصوص قوه قضائیه است که به شرح ذیل است:

۱. تهیه و تدوین.

۲. همکار.

۳. ناظر علمی.

۴. «دولت موظف است در طول سنوات اجرای قانون برنامه حداقل دووندهم درصد (۲/۹٪) از منابع بودجه عمومی دولت را برای اجرای تکالیف و برنامه‌های قوه قضائیه و سازمان‌های وابسته در بودجه‌های سنواتی پیش‌بینی و تأمین نماید».

- تقویت سهم قوه قضائیه از منابع بودجه عمومی دولت
- تثبیت سهم قوه قضائیه از منابع بودجه عمومی دولت
- تأمین نیازهای مالی قوه قضائیه
- تأمین نیازهای استخدامی قوه قضائیه

تأکید مقام معظم رهبری بر تقویت و تثبیت سهم قوه قضائیه در راستای حفظ استقلال این نهاد است. فلذا به هنگام وضع قوانین بودجه، این موارد باید مورد توجه قرار گیرند.

۵. مفاد بند «و» تبصره «۲۰» لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور^۱ مؤید این نکته است که قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه برای حداکثر ۶ ماه تا زمان تصویب قانون برنامه هفتم توسعه تمدید خواهد شد. بنابراین در حال حاضر قانون برنامه ششم توسعه، قانون لازم‌الاتباع است.

۶. تقویت و تثبیت سهم قوه قضائیه از منابع بودجه عمومی دولت مصرح در بند «۲۶» سیاست‌های کلی برنامه هفتم دلالت بر این دارد که سهم حداقل ۲/۹ درصدی قوه قضائیه از منابع بودجه عمومی دولت (مصرح در ماده (۱۱۹) قانون برنامه ششم توسعه) ضروری است. لذا ضرورت دارد در اجرای سیاست کلی مزبور، سهم حداقل ۲/۹ درصدی قوه قضائیه از منابع بودجه عمومی دولت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور لحاظ شود.

۷. بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور نشان می‌دهد که به‌جای سهم حداقلی ۲/۹ درصدی قوه قضائیه از منابع بودجه عمومی دولت، تنها سهمی حدود ۲.۲۷ درصدی لحاظ شده است. بودجه عمومی دولت مبلغ ۲۱.۶۴۰.۰۰۰.۰۰۰ میلیون ریال است که ۲/۹ درصد آن مبلغ ۶۲۷.۵۶۰.۰۰۰ میلیون ریال می‌شود. حال آنکه در جدول شماره ۷، بودجه قوه قضائیه و دستگاه‌های تابعه آن بالغ بر ۴۹۱.۶۴۹.۲۱۱ میلیون ریال درج شده است.

۸. تصریح بر تقویت سهم قوه قضائیه از منابع بودجه عمومی دولت مصرح در سیاست‌های کلی برنامه هفتم دلالت بر لزوم تخصیص حداکثری سهم قوه دارد. با توجه به احتمال کسری بودجه و احتمال عدم تخصیص صد درصدی بودجه قوه قضائیه لازم است در احکام بودجه حکمی مبنی بر تخصیص حداکثری اعتبارات قوه قضائیه الحاق یابد به این شرح که میزان تخصیص بودجه قوه قضائیه و دستگاه‌های تابعه آن نباید از میانگین تخصیص اعتبار دستگاه‌های اجرایی کمتر باشد.

نتیجه‌گیری

براساس جزء «۶» بند «۲۶» سیاست‌های کلی برنامه پنج‌ساله هفتم ابلاغی ۱۴۰۱/۶/۲۰ مقام معظم رهبری و با توجه به ماده (۱۱۹) قانون برنامه ششم توسعه لازم است حداقل سهم دوونهم (۲/۹٪) درصدی از منابع بودجه عمومی دولت برای بودجه قوه قضائیه تضمین شود که این امر با رعایت تشریفات مندرج در قانون آیین‌نامه داخلی مجلس، از دو روش ذیل مورد پیشنهاد است: **اول** - افزایش بودجه مصوبه قوه قضائیه از مبلغ ۴۹۱.۶۴۹.۲۱۱ میلیون ریال به ۶۲۷.۵۶۰.۰۰۰ میلیون ریال در جهت تثبیت سهم بودجه‌ای این قوه مستظهر به سیاست کلی برنامه هفتم و **دوم** - الحاق این حکم به بودجه که «میزان تخصیص بودجه قوه قضائیه و دستگاه‌های تابعه آن، نباید از میانگین تخصیص اعتبار دستگاه‌های اجرایی کمتر باشد».

۱. «قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه تا زمان تصویب قانون برنامه هفتم توسعه و حداکثر ۶ ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون تمدید می‌شود».